

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสงครามถือได้ว่าเป็นรูปแบบของความขัดแย้งสูงสุดของสังคมที่เกิดขึ้น และถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการของสังคมมนุษย์ตั้งแต่ยุคบุพกาลจนถึงปัจจุบัน ในช่วงเวลาแห่งสงครามการสู้รบจะเต็มไปด้วยความโหดร้ายทารุณ และก่อความเสียหายให้ทั้งกับคนตลอดจนถึงทรัพย์สิน ยิ่งไปกว่านั้น ยิ่งโลกมีพัฒนาการทางเทคโนโลยีสูงขึ้นเท่าใด อาวุธก็ได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถนะในการทำลายล้างสูงขึ้นเท่านั้น ทำให้การสู้รบยิ่งเพิ่มความรุนแรงและมีความเสียหายมากยิ่งขึ้นไปอีก จากการที่การสู้รบมีความรุนแรงและก่อความเสียหายมากขึ้นทุกขณะ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการหาหนทางมาใช้ควบคุมมิให้คู่สงครามใช้วิธีการรบที่รุนแรง โหดร้าย หรือก่อความเสียหายมากเกินไป ซึ่งกฎเกณฑ์ทางกฎหมายระหว่างประเทศแต่เดิมนั้น เมื่อมีการละเมิดต่อกฎหมายสงครามขึ้น ความรับผิดชอบจะตกเป็นของรัฐ แม้ว่าโดยแท้จริงแล้วบุคคลที่กระทำละเมิดกฎหมายสงคราม ก็คือ บุคคลธรรมดาที่มีส่วนร่วมในการสู้รบก็ตาม จากจุดนี้เองทำให้ดูเหมือนว่าผู้ที่ประกอบอาชญากรรมสงครามตัวจริง คือ บุคคลธรรมดานั้นไม่ได้มีส่วนรับผิดชอบต่ออาชญากรรมสงครามที่ตนได้ก่อขึ้นแต่อย่างใด

ต่อมาในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 1 จึงได้เกิดแนวความคิดที่จะให้บุคคลธรรมดา มีส่วนรับผิดชอบต่ออาชญากรรมที่ตนได้ก่อขึ้นในยามสงคราม โดยให้รับผิดชอบเป็นส่วนตัวในฐานะที่เป็นอาชญากรสงคราม อย่างไรก็ตาม ความพยายามที่จะนำตัวอาชญากรสงครามในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 1 คือ พระเจ้าไกเซอร์วิลเลียมที่ 2 (Kaiser Wilhelm II) และบุคคลอื่น ๆ ซึ่งที่ประชุมสันติภาพปารีส (The Paris Peace Conference) ระบุว่า เป็นอาชญากรสงครามมาดำเนินคดีและลงโทษก็ประสบกับความล้มเหลว¹

¹ Department of the Army Pamphlet, International law, Vol. II (Washington D.C. : Headquarters, Department of the Army, 1962), pp. 211-222.

ต่อมาในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็มีการจัดตั้งศาลทหารระหว่างประเทศที่นูเรมเบิร์ก (หรือเรียกว่า "ศาลนูเรมเบิร์ก") และศาลทหารระหว่างประเทศสำหรับตะวันออกไกล (หรือเรียกว่า "ศาลโตเกียว") ขึ้น เพื่อพิจารณาคดีต่ออาชญากรสงครามที่ได้กระทำความผิดในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 อย่างไรก็ตาม แม้ศาลทั้งสองจะได้พิจารณาคดีและลงโทษต่ออาชญากรสงครามอย่างจริงจัง แต่ก็ถือว่าประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากยังมีอาชญากรสงครามจำนวนมากที่สามารถหลบหนีจากการพิจารณาของศาลดังกล่าวได้ ประกอบกับมีการวิพากษ์วิจารณ์กันมากกว่าการดำเนินคดีของศาลดังกล่าวมีข้อบกพร่องหลายประการ

หลังจากที่ได้มีการจัดตั้งศาลนูเรมเบิร์กและศาลโตเกียวแล้ว ก็ไม่เคยมีการจัดตั้งศาลระหว่างประเทศใด ๆ ขึ้นมาเพื่อพิจารณาคดีต่ออาชญากรสงครามอีก จนกระทั่งในวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2536 คณะมนตรีความมั่นคงจึงได้มีมติที่ 808 (1993) ² จัดตั้งศาลระหว่างประเทศเพื่อพิจารณาคดีบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างร้ายแรงในดินแดนของอดีตยูโกสลาเวียตั้งแต่ ค.ศ. 1991 (The International Tribunal for the Prosecution of Persons Responsible for Serious Violations of International Humanitarian Law Committed in Territory of the Former Yugoslavia since 1991) หรือเรียกว่า "ศาลยูโกสลาเวีย" ขึ้น ซึ่งคณะมนตรีความมั่นคงได้ลงมติรับรองธรรมนูญของศาลดังกล่าวโดยข้อมติที่ 827 (1993) ³ และหลังจากที่ได้มีการจัดตั้งศาลยูโกสลาเวียได้ไม่นานนัก คณะมนตรีความมั่นคงก็ได้ออกข้อมติที่ 995 (1994) เพื่อจัดตั้งศาลระหว่างประเทศสำหรับรวันดาขึ้น ⁴ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจุบันรัฐต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงภัยอันตรายของการกระทำของอาชญากรสงครามมากขึ้น และเห็นว่าควรจะต้องนำตัวอาชญากรสงครามเหล่านั้นมาดำเนินคดีและลงโทษต่อศาลระหว่างประเทศ

² United Nations, Resolution No. S/Res/808 (1993), (22 February 1993).

³ United Nations, Resolution No. S/25704, (3 May 1993).

⁴ United Nations, Resolution No. S/Res/955, (1994) (8 November 1994).

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- (1) เพื่อศึกษาความหมายและขอบเขตการกระทำของอาชญากรรมสงคราม
- (2) เพื่อศึกษาประวัติ และวิวัฒนาการของแนวความคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมสงคราม
- (3) เพื่อศึกษาหลักกฎหมายที่นำมาใช้บังคับกับอาชญากรรมสงคราม
- (4) เพื่อศึกษาความรับผิดชอบส่วนบุคคล (Individual responsibility) ของอาชญากรรมสงคราม
- (5) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดีและลงโทษอาชญากรรมสงคราม
- (6) เพื่อหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาคดีและการลงโทษอาชญากรรมสงคราม
- (7) เพื่อหาช่องทางในการเยียวยาผู้เสียหายจากการกระทำของอาชญากรรมสงคราม

ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมุ่งศึกษาถึงการก่ออาชญากรรมสงคราม ซึ่งกระทำขึ้นโดยบุคคลธรรมดาเท่านั้น โดยมีได้ศึกษาไปถึงกรณีของรัฐ เป็นผู้ก่ออาชญากรรมสงครามแต่อย่างไร

ในการศึกษาและวิจัยจะใช้หลักเกณฑ์ของกฎหมายทั้งในส่วนที่เป็นกฎหมายสารบัญญัติและกฎหมายวิธีสบัญญัติ ซึ่งมีอยู่ในกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศและโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของกฎหมายสบัญญัติที่มีบัญญัติไว้ในธรรมนูญศาลทหารระหว่างประเทศที่นูเรมเบิร์กและธรรมนูญศาลระหว่างประเทศเพื่อพิจารณาคดีบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างร้ายแรงในดินแดนของอดีตยูโกสลาเวียตั้งแต่ ค.ศ. 1991 รวมถึงระเบียบต่าง ๆ ของศาลดังกล่าวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอาชญากรรมสงครามเป็นหลัก

นอกจากนี้ ยังวิเคราะห์ถึงความพยายามทั้งในอดีตและปัจจุบันที่จะนำตัวอาชญากรรมสงครามมาดำเนินคดีและลงโทษ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดีและการลงโทษอาชญากรรมสงคราม อีกทั้งยังวิเคราะห์ถึงแนวทางในการป้องกันการก่ออาชญากรรมสงคราม การแก้ไขปัญหายุ่งเกี่ยวกับการพิจารณาคดีและลงโทษอาชญากรรมสงคราม รวมทั้ง การหา

มาตรการในการเบี่ยงเบนผลของการกระทำของอาชญากรสงครามให้กับผู้เสียหายอีกด้วย

ทั้งนี้ จะศึกษาเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีและลงโทษอาชญากรสงครามที่มีอยู่ในอดีต จนกระทั่งถึงการดำเนินคดีอาชญากรสงครามต่อศาลยูโกสลาเวีย

สมมติฐาน

แม้อาชญากรสงครามจะต้องมีความรับผิดชอบส่วนบุคคล (individual responsibility) ในการกระทำของตนตามกฎหมายระหว่างประเทศก็ตาม แต่การดำเนินคดีและการลงโทษอาชญากรสงครามยังขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ยังมีช่องว่าง เช่น ในเรื่องของความยุติธรรมในการพิจารณาคดี เขตอำนาจศาล และอายุความเป็นต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- (1) ได้ทราบถึงความหมายและลักษณะของการกระทำที่เป็นอาชญากรรมสงคราม
- (2) ได้ทราบถึงบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบในการก่ออาชญากรรมสงครามและความรับผิดชอบ (responsibility) ของบุคคลเหล่านั้น
- (3) ได้ทราบถึงกฎหมายทั้งกฎหมายสารบัญญัติและกฎหมายวิธีสบัญญัติที่นำมาใช้บังคับอาชญากรสงคราม
- (4) ได้ทราบถึงผลของการอ้างว่าเป็นการกระทำคำสั่งหรือการกระทำในนามของรัฐ เพื่อทำให้ตนหลุดพ้นจากความรับผิด
- (5) ได้ทราบว่าในอดีตมีการก่ออาชญากรรมในลักษณะใดบ้าง และมีการดำเนินคดีต่ออาชญากรสงครามเหล่านั้นอย่างไร
- (6) ได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดีและลงโทษต่ออาชญากรสงคราม
- (7) ได้ทราบถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการที่จะนำตัวอาชญากรสงครามมาดำเนินคดีและลงโทษ

- (8) ได้ทราบถึงผู้ทางในการเยียวยาความเสียหายที่ได้รับจากการก่ออาชญากรรม-
สงครามให้กับผู้เสียหาย
- (9) เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและค้นคว้าหาความรู้ ในวิชากฎหมายอาญา
ระหว่างประเทศต่อไป

ในแง่ภาพรวม วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงจะช่วยชี้ให้เห็นหลักกฎหมายระหว่างประเทศใน
เรื่องอาชญากรรมสงครามได้ชัดเจนขึ้น ทั้งนี้ หลักกฎหมายหรือความเห็นของศาลยูโกสลาเวียและ
ศาลรวันดายังเป็นเรื่องที่ควรศึกษาติดตามอย่างใกล้ชิดเพื่อวิเคราะห์หลักกฎหมายในเรื่องนี้ ซึ่งคง
จะวินิจฉัยประเด็นข้อกฎหมายบางประการที่ยังไม่ชัดเจนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น